

KIELITUTOR- TOIMINTA

Opas tutoreiden kouluttamiseen
ja toiminnan käynnistämiseen

Opetus- ja
kulttuuriministeriö



Sisällysluettelo

1. Alkuterveiset
2. Millainen on hyvä tutor?
3. Tutorin tehtävät
4. Tutorkoulutuksen sisältö
5. Tutortoiminta käytännössä
 - 5.1. Oppitunnilla
 - 5.2. Yksilötutoroinnissa
 - 5.3. Tukikurssilla
6. Mitä hyötyä tutortoiminnasta on?
 - 6.1. Tutorille
 - 6.2. Tutoroitavalle
 - 6.3. Opettajalle
7. Tutortoiminnan käynnistäminen
8. Muita mahdollisuuksia
9. Loppusanat



LUKIOT

1. Alkuterveiset

Koulumaailman muutos viime aikoina on ollut suuri, niin hyvässä kuin pahassa. Valtakunnassa on taloudellisen paineen alla ollut trendinä yhdistää pieniä lukioita suuriksi yksiköiksi, vähentää resursseja opiskelijan yksilöllisestä tukemisesta ja leikata kurssitarjonnasta useita soveltavia kursseja. Näiden muutosten vaikutus erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan lukiotaipaleeseen on merkittävä.

Kun valtakunnallinen Erityisesti lukiossa –hanke käynnistyi, sen tavoitteena oli kehittää varhaisen puuttumisen malleja sekä pilotoida paja- ja tutortoimintaa, jolla erityistä tukea tarvitsevia opiskelijoita voitaisiin tukea pienenevien resurssien ja koulujen asettamien ehtojen puitteissa. Hankkeeseen osallistui kouluja Espoosta, Helsingistä, Turusta, Kuopiosta ja Jyväskylältä.

Jyväskylän koulutuskuntayhtymän Gradia-lukioissa tämä hanke otettiin vastaan erityisen lämpimästi, sillä pienempien lukioiden yhdistymisen kautta Suomen suurimmiksi lukioiksi muodostuneet Schildtin lukio ja Jyväskylän Lyseon lukio kaipasivat uusia tapoja tukea opiskelijoitaan. 1200 opiskelijan oppilaitoksessa opiskelijan yksilöllinen kohtaaminen ja tukeminen koettiin aiempaa suuremmaksi haasteeksi, ja täten paja- ja tutortoiminnan kehittämistä pidettiin yhtenä koulun merkittävimmistä kehityskohteista.

Valtakunnallisen Erityisesti lukiossa –hankkeen aikana Gradia-lukiot ovat kehittäneet varhaisen puuttumisen malleja ja lähtötasotestejä sekä menettelytapoja, joiden avulla koko koulun henkilökunta muodostaa verkoston, jossa yksittäisen opiskelijan tuen tarve havaitaan, raportoidaan ja otetaan opinpolun varrella mahdollisimman hyvin huomioon.

Erityisen tuen tarpeen havaitsemisen lisäksi hankkeen tavoitteena on ollut löytää konkreettisia keinoja, joilla oppimista tuetaan ja täten lähdimme kehittämään opiskelijalähtöistä ja -keskeistä paja- ja tutortoimintaa, johon tämä opas sinut perehdyttää. Erityisesti tutortoiminnan kehitystyö on ollut erittäin palkitsevaa ja opiskelijamäärä, jota tutortoiminnan kautta on pystytty opinnoissaan tukemaan kasvaa vuosittain. Koemme, että paja- ja tutortoiminnan potentiaali erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden lukio-opintojen tukemisessa on erittäin suuri, joten jäämme innolla odottamaan kuinka paljon ja millaisin paikallisin variaatioin toimintaa lähdetään Suomen lukioissa kehittämään. Pienistä puroista kasvaa tässäkin tapauksessa suuri virta.

Jyväskylässä 30.5.2020

Marjo Oikarinen ja Kirsi Silonsaari
Schildtin lukio
Jyväskylä

2. Millainen on hyvä tutor?

Tutorin tärkeimpiä ominaisuuksia ovat sosiaaliset taidot, empaattisuus sekä kannustava ja positiivinen asenne. Hyvä tutor on helposti lähestyttävä, mutta toisaalta hänen täytyy uskaltaa olla oma-aloitteinen ja lähestyä myös itse sellaista opiskelijaa, joka ei itse rohkene tai halua pyytää apua. Tutor luo hyvää ilmapiiriä ja madaltaa kynnystä pyytää apua. Tutor on avulias ja valmis pohtimaan tehtäviä opiskelijan kanssa, mutta hän ei anna valmiita vastauksia, vaan auttaa opiskelijaa oivaltamaan ratkaisut itse. Tutor on turvallinen ja luotettava vertaistuki, joka osaa luovia erilaisten opiskelijoiden ja tilanteiden välillä. Hän on kärsivällinen ja hyvähermoinen myös sellaisissa tilanteissa, joissa tulee turhautumista. Hyvä tutor kunnioittaa erilaisia ihmisiä ja oppijoita ja luo uskoa ja toivoa siitä, että asioita voi oppia ja apua kannattaa pyytää.

Tämän lisäksi tutor on myös kiinnostunut kehittämään ja refleктоimaan omaa toimintaansa ja itsetuntemus- ja ihmissuhdetaitojaan. Tutorin ei tarvitse osata kaikkea täydellisesti itse. Hyvä tutor saa olla epätydellinen ja kysyä neuvoa ja apua. On hienoa, että tutorit ovat erilaisia persoonia, näin myös opiskelijat voivat löytää itselleen sopivan tutorin, jota on helppo lähestyä ja jonka kanssa vuorovaikutus toimii hyvin. Tutorin on tärkeää ymmärtää oman toiminnan merkitys yksilölle ja yhteisölle. Yhteisössä ja luokkatilanteessa tutorkin riittää sellaisena kuin on. Myös tutor saa olla aito, oma itsensä.



4. Tutorkoulutuksen sisältö

Ensimmäistä tutorkoulutusta suunniteltaessa mukaan kannattaa kutsua mahdollisimman laajalti koulun henkilökuntaa, etenkin sellaisia opettajia, jotka tulevat jatkossa työskentelemään yhdessä tutoreiden kanssa. Opettajien kannustava asenne ja realistiset toiveet tutortoiminnalle ovat koko toiminnan kantava voima.

Erytisopettajan läsnäolo tutorkoulutuksessa on myös erittäin tärkeää, sillä hänellä on kattavin näkemys tuen tarpeesta ja siitä, millaisia haasteita erilaisilla oppijoilla esimerkiksi vieraiden kielten tai matematiikan opiskelussa on. Koulutuksessa opettajien ja erityisopettajan on hyvä antaa tutoreille mahdollisuuksien mukaan myös vinkkejä ja vahvistusta tehokkaista ja pedagogisesti järkevistä toimintamalleista, jotta tutorit pystyvät jatkossa toimimaan myös itsenäisesti.

Toinen tutorkoulutuksen tärkeistä sisällöistä on tutoreiden ryhmähengen muodostuminen. Moni tutoriksi hakeutuva on luonnostaan sosiaalinen ja reipas, mutta kaipaa silti ryhmän ja ohjaavan opettajan tukea tutortaipaleensa alkumetreillä. Kun tutorit tutustuvat koulutuksen aikana toisiinsa, on heidän myös helpompi lähteä avustamaan tukea tarvitsevia opiskelijoita tietäen, että tutorkaverilta voi aina kysyä apua ja tukea haastaviin tilanteisiin.

Tutorkoulutuksessa on tärkeää pohtia myös yksilön tasolla, mitkä heidän heikkoutensa ja vahvuutensa ovat, millaisen roolin he tutorina haluaisivat ottaa ja millaisia toiveita tutoreilla itsellään on toiminnan suhteen. Tutoreille on hyvä korostaa, että jokaisen pienikin työpanos on jollekin tuen tarvisijalle isoksi avuksi. Tutorin on hyvä olla tietoinen siitä, ettei heidän tarvitse osata kaikkea ollakseen avuksi.

Koulutuksessa on hyvä sopia myös käytännön asioista: mistä kautta tutorin tavoittaa, mitä tutorkurssin suorittamiseen edellytetään (36h tutortoimintaa), millaisen todistuksen tutortoiminnasta saa, miten opiskelija ottaa yhteyttä tutoriin, mistä tutorin tunnistaa?

Tutorkoulutuksen sisältö voisi siis olla seuraava:

- Tutustuminen toisiin tutoreihin ja ohjaaviin opettajiin
- Tutorin tehtävät ja hyvän tutorin ominaisuudet
- Tuen tarpeen ja erilaisten oppimisvaikeuksien ja haasteiden esiin nostaminen
- Hyvien toimintamallien pohtiminen pedagogisesta näkökulmasta
- Omien vahvuuksien ja heikkouksien pohtiminen
- Omien toiveiden ja tavoitteiden asettaminen
- Käytännön raamit ja järjestelyt

"2. jaksossa järjestettiin yhteinen pidempi palaveri, jossa tutorit tutustuivat toisiinsa ja pohtivat omia heikkouksiaan ja vahvuuksiaan. Keskustelimme tutoreiden kanssa heidän roolistaan oppitunnilla, siitä millaisia opiskelijoita he todennäköisesti tulevat kohtaamaan, ja millaisia odotuksia meillä, opiskelijoilla ja itse tutoreilla oli toiminnan osalta. Tutoreille painotettiin, ettei heidän tarvitse osata kaikkea, että vastustustakin on edessä, mutta että heidän apunsa on merkittävä ja erittäin hyödyllinen.

Jo palaverin aikana keskustelu oli vilkasta ja luontevaa, ja nuorilla oli paljon ideoita tulevaa tutortoimintaa koskien. Tutorit laitettiin palaverin päätteeksi ryhmiin

keskustelemaan tutortoiminnan mahdollisuuksista ja uhista. Vapaamuotoisen keskustelun ja positiivisen ilmapiirin ansiosta tutorit ryhmäytyivät hienosti jo ensi tapaamisella.”

5. Tutortoiminta käytännössä

5.1. Oppitunnilla

Oppitunnilla tutorit ovat tärkeä voimavara niin opettajalle kuin opiskelijaryhmällekkin. Tutor voi auttaa opiskelijoita pulmakohdissa esimerkiksi uutta asiaa sovellettaessa tai kurssilla käytyjen asioiden kertaamisessa. Luokkahuonetilanteessa on tärkeää, että hitaammin edistyvät opiskelijat eivät leimaudu, vaikka tutor on mukana oppitunnilla. Tämän vuoksi on tärkeää käyttää tutoria apuna myös eriytettäessä ylöspäin. Tutorit voivat esimerkiksi antaa lisätehtäviä opettajan ohjeen mukaan sellaisille opiskelijoille, jotka edistyvät nopeammin. Tällöin tutoreiden läsnäolo luokassa on luontevaa, he ovat kaikkien tutoreita, eikä heidän toimintansa liity pelkästään joihinkin tiettyihin ryhmän opiskelijoihin. Tutorit toimivat vertaistukena ryhmän kaikille opiskelijoille ja heidän kanssaan kaikki voivat jakaa omia opiskelukokemuksiaan. Tutoreiden avulla useammilla opiskelijoilla on mahdollista saada apua ja tukea kuin silloin, kun opettaja on yksin luokassa ryhmän kanssa. Näin ollen useamman tutorin läsnäolo myös vähentää opiskelijoiden turhautumista ja keskittymisen herpaantumista, koska apua saa nopeammin ja tehtävissä pääsee helpommin eteenpäin. Esimerkiksi esseitä kirjoitettaessa tutoreista voi olla paljon apua kirjoitusprosessin aikana:

“S2-kursseilla on hyvin eritasoisia kielenoppijoita, joten apu on aina tervetullutta. Kielitutorista oli paljon hyötyä oppijoille ja opettajalle, sillä opettaja ei millään ehdi oppitunnin aikana kaikkien avuksi. Erityisesti kirjoitelmatunneilla tutor oli oikea aarre: natiivipuhujan kielitaidon avulla ratkesi moni pienempi ja isompi ongelma, esim. luonteva sanajärjestys ja oikea rektio.”

Tutoreiden mukana olo tunneilla antaa opettajalle mahdollisuuden antaa paremmin yksilöllistä palautetta opiskelijoille. Tutorit voivat olla mukana tunneilla esimerkiksi silloin, kun opettaja palauttaa opiskelijoille kirjoitelmia ja käy heidän kanssaan läpi henkilökohtaista palautetta kirjoitelmasta. Näin ollen opettaja voi keskittyä opiskelijapalautteen antamiseen ja tutorit seuraavat tunnilla, että kaikilla on tehtäviä ja auttavat tehtäviin liittyvissä kysymyksissä. Samanlainen esimerkki on henkilökohtaiset arviointikeskustelut. Opettaja voi esimerkiksi käydä tunneilla opiskelijoiden kanssa lyhyitä henkilökohtaisia palautekeskusteluja opiskelusta ja sillä aikaa tutorit auttavat opiskelun etenemisessä.

Vaikka opettaja ei voi keskustella tutorin kanssa yksittäisestä opiskelijasta eikä hänen oppimiseensa liittyvistä asioista, opettaja voi tutoreiden havainnointien avulla saada yleisesti tärkeää tietoa ryhmän edistymisestä ja opiskelun ongelmakohdista. Näin ollen tutorit voivat olla opettajalle tärkeä linkki opiskelijoiden ja opettajan välillä ja auttaa opettajaa ymmärtämään vielä paremmin opiskeluun liittyviä haasteita ja opiskelijoiden henkilökohtaisia tavoitteita. Tutoreiden palaute yhdessä opiskelijoiden palautteen kanssa auttaa opettajaa seuraamaan ryhmän edistymistä ja suunnittelemaan oppitunteja ja materiaaleja ja ottamaan huomioon eriyttämisen tarpeita. Lisäksi tutorit

voivat läsnäolollaan vahvistaa hyvää vuorovaikutusta ja ryhmäytymistä pitämällä yllä positiivista ja kannustavaa ilmapiiriä.

Uusien tutoreiden aloittaessa toimintansa heille on usein helpompaa tulla tunnille työpareittain, jolloin heistä on tukea myös toisilleen. Esimerkiksi silloin, kun opettaja antaa opiskelijoille henkilökohtaista palautetta, tutoreita on hyvä olla luokassa enemmänkin, jotta opiskelijoille tulee tunne, että he saavat suhteellisen nopeasti apua tarvittaessa. Jos opiskelijat työskentelevät ryhmissä ja opettajalla on useampi tutor käytössä, voi olla selkeämpää antaa jokaiselle ryhmälle oma nimikkotutor.

5.2. Yksilötutoroinnissa

Yksilötutoroinnissa tutor ja tukea tarvitseva opiskelija tapaavat kahden kesken heille sopivana ajankohtana. Tämä lienee vaikein, mutta samalla tehokkain tutoroinnin muoto. Yksilötutoroinnissa tapaamisen sisältö räätälöidään täysin tukea tarvitsevan opiskelijan toiveiden ja haasteiden mukaan, ja siksi tutoroitavat ovat yleensä olleet erityisen tyytyväisiä tähän tapaan saada tukea opinnoissaan.

Yksilötutorointi on helpointa käynnistää kartoittamalla tukea tarvitsevien opiskelijoiden halukkuus tutorin tapaamiseen oppitunnin ulkopuolella. Moni tukea tarvitseva saattaa arkailla opiskelua kahden kesken tuntemattoman tutorin kanssa, joten tässä onkin eduksi, mikäli tutor on entuudestaan tuttu. Tutortoimintaa ohjaava opettajan on alkuun hyvä olla mukana suunnittelemassa yksilötutoroinnin aikatauluja ja sisältöä, mutta myös rohkaisemassa tutoroitavaa ottamaan avoimen asenteen tutorointia kohtaan.

Kun tukea tarvitsevia opiskelijoita on ilmoittautunut, on olennaista löytää heille sekä aikataulun että ominaisuuksiensa puolesta sopiva tutor. Lukujärjestyksiä verraten aikaa yksilötutoroinnille on mahdollista – ja myös toivottavaa – löytää esimerkiksi hyytuntien aikaan tai välittömästi koulun jälkeen. Opiskelijat voivat halutessaan sopia koko jakson ajalle kiinteän viikoittaisen ajan tai tarvittaessa vaihtaa puhelinnumeroita ja sopia vaihtelevia aikoja aikatauluistaan riippuen.

Myös yksilötutoroinnissa on tärkeää muistaa, että opettaja on viime kädessä vastuussa tutoroinnin sisällöistä ja onnistumisesta. Tutorin tehtäviin ei kuulu oppimateriaalin tuottaminen tai kerääminen, joten mikäli oppikirjan lisäksi on tarpeen käyttää lisämateriaalia, on opettajan vastuulla toimittaa sitä yksilötutoroinnin tarpeisiin sopien. Opettajan on hyvä tietää, kuinka tutorointi etenee ja pyytää säännöllisin väliajoin palautetta sekä tutorilta että tutoroitavalta.

Yksilötutorointi sopii erityisen hyvin esimerkiksi kieliopin vahvistamiseen joko samanaikaisesti kuin kyseistä kielioppi-rakennetta käydään oppitunnilla tai kokeeseen kerrattaessa. Myös sanaston kanssa kamppaileville muun muassa kappaleiden suomenosläksyissä tutorista on suuri apu. Maahanmuuttajaopiskelijat tarvitsevat tässä erityisesti tukea, joten kappaleiden suomentaminen yhdessä suomea

äidinkielenään puhuvan tutorin kanssa kartuttaa maahanmuuttajan kielitaitoa sekä englannin että suomen osalta.

Yksilötutoroinnin haasteet ovat ehdottomasti siinä, kuinka madaltaa kynnystä osallistua tähän tukimuotoon. Tarve tällaiselle tuelle voi olla koulusta riippuen suurikin, mutta aikatauluhaasteet, sitoutumattomuus ja vieraat ihmiset saattavat peittää alleen sen valtavan potentiaalin, joka yksilötutoroinnissa on. Ideaalitulanteessa erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat ilmoittautuisivat sankoin joukoin mukaan, ohjaava opettaja etsisi kullekin sopivan tutorin ja jatkossa he itsenäisesti sopisivat opetustuokioiden järjestämisestä. Tutoreilla voisi olla jopa sähköinen ajanvarauskalenteri, josta opiskelijat voisivat varata itselleen sopivan yksilötutorointiajan.

5.3. Tukikurssilla

Mikäli koulun kurssitarjontaan sisältyy tukikursseja, ovat ne erinomainen lähtökohta tutortoiminnan käynnistämiseksi. Tukikurssille osallistuvat opiskelijat tulevat kurssille yleensä kielenopettajan, opinto-ohjaajan tai erityisopettajan suosituksesta, tai täysin omasta aloitteestaan. Heille on selvää, että he tarvitsevat tukea opinnoissaan ja ovat sitä valmiita myös vastaanottamaan. Tukikurssin ilmapiiri on tästä syystä hyvin yhteneväinen ja avoin, sillä kaikki osallistujat ovat samassa tilanteessa. Tämä tekee tukikurssille osallistumisesta yleensä miellyttävän kokemuksen, sillä kurssilla kukaan ei koe olevansa kaikkia huonompi. Päinvastoin, kurssilla edetään siinä tahdissa, joka sopii kaikille ja tämä takaa onnistumisen kokemuksia koko ryhmälle.

Tutorit ovat tukikurssin kantava voima. Jo tutortoimintaa käynnistettäessä syksyllä ja tutorryhmää kasattaessa heidän toivotaan pohtivan yhdessä opinto-ohjaajansa kanssa, olisiko heidän mahdollista muuttaa kurssivalintojaan niin, että heillä olisi mahdollisuus osallistua tukikurssin opetukseen sen jokaisella oppitunnilla. Tämä saattaa joidenkin kohdalla tarkoittaa kyseisen palkin tyhjentämistä ja kurssin siirtämistä toisaalle. Tukikurssin kautta tutor kuitenkin tutustuu tutoroitaviin paremmin ja pääsee helpoiten ”työssäoppimaan” sitä, mistä tutortoiminnassa on pohjimmiltaan kyse. Tämä jatkuvuus ja säännöllisyys luo heti alkukurssista alkaen erinomaisen asetelman tuen tarjoamiselle ja pyytämiseksi.

Tukikurssin ensimmäisellä oppitunnilla opettajan on hyvä kertoa opiskelijoilleen, että kurssilla tulee jatkossa olemaan apuna tutoreita, joiden tehtävä on auttaa ja tukea, silloin kun opettaja ei ehdi avuksi. Kun kurssille osallistuu jopa useita kymmeniä opiskeijoita, jotka kaikki tarvitsevat paljon ohjausta, saattaa opettaja yksin ollessaan kokea olevansa riittämätön. Tutoreiden apukädet ovat enemmän kuin tervetulleita, ja ryhmä oppii nopeasti pyytämään apua myös tutoreilta opettajan ollessa varattu toisaalla.

”Mulla oli tukikurssin osallistujalistalla 32 nimeä ja lähes kaikkien arvosanat alle kuutosen. Tuntui, että edessä olisi raskas kurssi, jossa omaa ammattitaitoa ja jaksamista testattaisiin toden teolla. Mulle tarjoutui kuitenkin mahdollisuus ottaa kurssille mukaan kielitutoreita, joilla tuo kyseinen palkki oli lukujärjestyksessä tyhjä. Esittelin ajatuksen varovasti opiskelijoille ja ne eivät vastustaneet. Onneksi eivät!”

Kun oppitunnilla kertosin ensin jonkun kielioppiasian ja sit ryhdyttiin harjoittelemaan sitä tehtävien avulla, istui jokaisessa pöytäryhmässä yksi tutor, joka koko ajan, tarvittaessa, opasti ryhmää eteenpäin ja samalla tarkasti tehtäviä. Työt etenivät myös niillä, joilla on omatoiminnan ohjauksen kanssa isoja ongelmia. Oli mukava puheensorina, eikä kellään ollut vaikeaa pyytää apua, kun vieressä istui pian tutuksi tullut tutor.”

Tukikurssin aikana tutorit oppivat antamaan vinkkejä ja johdattelemaan opiskelijoita pohtimaan vastauksiaan eri näkökulmista. Mikäli erityisopettajalla on mahdollisuus osallistua tukikurssin oppitunneille, on tutoreilla mahdollisuus seurata häntä ja havainnoida millä tasolla, millaisia termejä käyttäen ja miten asiaa pienempiin kokonaisuuksiin purkamalla opiskeltavasta asiasta voidaan tehdä helpommin omaksuttava.

6. Mitä hyötyä tutortoiminnasta on?

6.1. Tutorille

Tutorit kokivat tutoroinnin hyödylliseksi ja antoisaksi myös oman oppimisensa kannalta, sillä tutorina toimiminen auttaa tutoria sisäistämään opiskeltuja asioita ja kehittää ongelmanratkaisukykyä. Vaikka tutor olisi itse taitava oppiaineessa, vaatii hyvää asioiden hallintaa ja ilmaisutaitoa saada selitettyä asia ymmärrettävästi myös toiselle opiskelijalle. Tutortoiminta antaa tutorille valmiuksia toimia erilaisten ihmisten kanssa ja ymmärtää erilaisia opiskelijoita ja oppijoita. Tutortoiminta lisää myös itseluottamusta, sillä uusiin tilanteisiin täytyy uskaltaa heittäytyä rohkeasti. Tutorinkaan ei tarvitse osata kaikkea, tärkeä taito on olla läsnä ja helposti lähestyttävissä. Tutorointi opettaa sitkeyttä ja kärsivällisyyttä, sillä tutoroitavien ryhmien ja yksilöiden opiskeluvaikeudet ja oppimistaidot voivat vaihdella suuresti. Tutorit ovat tärkeä voimavara myös toisilleen, sillä jakamalla omia kokemuksiaan ohjaajien/opettajien kanssa he voivat oppia toisiltaan erilaisissa tilanteissa toimimisesta.

Erilaisten oppijoiden kanssa työskentely auttaa tutoria kehittämään ja refleктоimaan myös omia ryhmätyötaitojaan ja antaa kokemusta ohjaamisesta. Tutorit saavat toiminnastaan kurssin lisäksi tutortodistuksen, jonka voi liittää CV:n mukaan. Jotkut tutorit ovat kertoneet tutortoiminnan vahvistaneen heidän haavettaan opettajaopinnoista.

Tutortoiminta auttaa myös tutoria omien suunnittelutaitojen kehittämisessä ja opettaa vastuuseen. Tutortoiminnan lisäksi omatkin tehtävät on hoidettava ja sovitusta aikatauluista täytyy pitää kiinni. Tutortoiminta on luottamuksellista toimintaa myös sen suhteen, että tutorit ovat itse pitäneet kirjaa omista työskentelytunneistaan.

Tutortoiminta on myös yhteisöllistä toimintaa, joka luo hyvää ilmapiiriä ja madaltaa kynnystä pyytää apua. Tutortoiminnan kautta eri ryhmistä ja eri vuositasoilta olevat opiskelijat ryhmäytyvät luontevasti keskenään. Esimerkiksi tukikurssilla olevat opiskelijat ovat useista eri ensimmäisen vuositason ryhmistä ja heidän tutoreinaan

toimi ensimmäisen, toisen ja abivuoden opiskelijoita. Tutortoiminta antaa hyvän mielen niin apua kaipaavalle opiskelijalle, tutorille kuin opettajallekin.

“Haluan auttaa muita joilla on vaikeuksia oppia vaikkapa englantia. “

“Oppii itekkin ymmärtämään paremmin että miksi vaikkapa jotkin aikamuodot toimivat tietyllä tavalla tai ylipäättään miten kielioppi toimii.”

“Siinä saa myös uusia kavereita, ja meillä on mukava porukka kasassa. “

“Tutoroisesta saa myös hyvän mielen. “

“Älkää miettikö liikaa, luottakaa itseenne ja olette varmasti hyviä tutoreita. “

6.2. Tutoroitavalle

Tutortoiminta tarjoaa opiskelijalle lisää tukea ja ohjausta. Se antaa myös toivoa siitä, että apua on helposti saatavilla. Tukikurssin ja oppituntien lisäksi osa tutoreista voi myös toimia opiskelijalle henkilökohtaisena tutorina ja auttaa esimerkiksi läksyjen tekemisessä hyppytunnilla (helpdesk). Ennen kokeita voidaan pitää työpaja isommalle opiskelijaryhmälle tai tutoroitava voi ottaa yhteyttä tutoriin ennen koetta. Tutorin tuki voi siis olla myös säännöllistä viikottaista tapaamista tai tapaamisia voidaan sopia tarvittaessa.

Tutorin tuki antaa opiskelijalle mahdollisuuden reflektoida omaa oppimistaan vertaistuen avulla. Tukea tarvitsevilla opiskelijalla saattaa olla paljon negatiivisia käsityksiä omasta oppimisestaan ja asenne oppiainetta kohtaan voi olla kielteinen. Kun opiskelija tiedostaa paremmin omaa toimintaansa, hän oppii säätämään paremmin omia tunteitaan ja hallitsemaan omaa käyttäytymistään. Erityisen tuen tarpeessa oleva opiskelija voi jäädä jumittamaan tehtävän kanssa ja luovuttaa helposti, jos avun saaminen kestää. Tutoreiden toiminnan tarkoitus on madaltaa kynnystä pyytää apua ja tuoda opiskelijoille lisää itseluottamusta siitä, että asioita on mahdollista oppia ja yhdessä tekemällä se on jopa hauskaa. Kun opiskelijan itseluottamus ja opiskelutaidot kehittyvät, myös itsehallinnan tunne kasvaa ja impulsiivisuus vähentyy. Oppimisen myötä myös minäkuva ja asenne oppiaineeseen voivat muuttua positiivisemmaksi. Tämä saattaa kuitenkin viedä aikaa, jos negatiivinen kehä on jo ehtinyt muodostua vahvaksi. Vaikka opiskelija haluaisikin ottaa vastaan apua, saattaa kynnys aloittaa opiskelu olla joskus liian suuri:

“Ruotsin yksilöohjaukset eivät oikein onnistuneet, koska ohjattavien sitoutuneisuus ei ollut parhaasta päästä. Siitäkin huolimatta, että he olivat itse halunneet saada tukea opiskelemaan. Kokeilemme tätä uudelleen vielä seuraavassa jaksossa, jossa lisäksi on koronatilanteen vuoksi mahdollisuus etätutorointiin.”

On tärkeää jatkaa avun tarjoamista, vaikka opiskelija välillä luovuttaisikin. Pienetkin onnistumiset lisäävät opiskelijan pystyvyyden kokemusta ja vahvistavat opiskelijan

luottamusta siihen, että jatkossakin on mahdollista onnistua ja että oma työnteko kannattaa. Tutorit voivat auttaa opiskelijaa asettamaan itselleen realistisia ja saavutettavissa olevia tavoitteita, jotka lisäävät opiskelijan sinnikkyyttä ja itsesääätelytaitoja.

6.3. Opettajalle

Tutorit ovat koululle ehtymätön voimavara, jota kovinkaan monessa koulussa Suomessa ei ole tähän päivään mennessä osattu täysin hyödyntää. Parhaimmillaan tutor on opettajan pedagoginen ja sosiaalinen apukäsi, jonka avulla opetuksesta on mahdollista luoda yksilöllisempää ja eriyttävää. Luotettava, reipas tutor on kuin nuorempi kollega, jonka kanssa voi pohtia oppitunnin sisältöjä ja menetelmiä myös opiskelijan näkökulmasta. Tutor luo luokkaan rauhoittavan ilmapiirin ja tukee osaltaan työrauhaa antaen huomiota niille, jotka sitä eniten kaipaavat.

Sen lisäksi, että tutor ehtii avuksi sinne, minne opettaja yksin ei yhden oppitunnin puitteissa ehtisi, on tutoreilla myös itsellään monesti ideoita, joita he haluaisivat opetuksessa toteuttaa. Nuoret, kekseliäät tutorit ovat mm. meillä luoneet jakson päättävälle koepäivälle pajatoimintaa, ideoineet pelejä ja kilpailuja sekä laatineet ristikoita ja Kahooteja. Tutorit toimivatkin myös eräänlaisena ideapankkina, ja kykenevät suunnittelemaan oppitunnin osia tai jopa yksittäisiä kokonaisoppitunteja.

Tutortoiminnasta on opettajalle etua myös opiskelijatuntemuksen saralla. On erityisen mukavaa työskennellä tiiviisti tutoreiden kanssa ja oppia tuntemaan heitä muutenkin kuin opiskelijana. Suhde tutorin ja opettajan välillä on hieman välittömämpi, sillä tutortoiminta ei perustu arvosanoihin ja koesuorituksiin. Tutortoiminta tarjoaa opettajalle täten myös mahdollisuuden päästä lähemmäs nuoren maailmaa. Lisäksi tutor saattaa havaita ryhmässä tai yksittäisissä opiskelijoissa jotain sellaisia tunnetiloja, jotka etenkin suurissa lukioissa kiireen keskellä saattaa jäädä huomaamatta. Tutor on lähempänä opiskelijaa, ja siten myös ehkä helpommin lähestyttävä, ja toimii erinomaisena tulkkina opettajan ja tukea tarvitsevien opiskelijoiden välillä sanoittaen opiskelijoiden huolia ja murheita, ilman, että niitä on välttämättä edes ääneen sanottu.

7. Tutortoiminnan käynnistäminen

Koulussamme on käytössä viisijaksojärjestelmä, jonka mukaan kielitutortoiminta on jaettu alla olevaan aikajanaan. Tutortoiminta käynnistetään ensimmäisessä jaksossa elo-syyskuussa markkinoimalla koulun tutortoimintaa ja hakemalla tutortoimintaan sopivia ja innokkaita opiskelijoita. Markkinointiin ja rekrytointiin käytetään ryhmänohjausta, wilmaa ja koulun muita tiedotuskanavia. Kielten opettajat ja opot tekevät paljon yhteistyötä uusien tutoreiden rekrytoinnissa. Ensimmäisen jakson aikana edellisen vuoden tutorit jatkavat läksykerhoja, yksilötutorointia ja ovat mukana peruskursseilla. Ensimmäisen jakson loppuun mennessä valitaan uudet tutorit ja suunnitellaan tutorkoulutusta. Vanhat tutorit ovat mukana kouluttamassa uusia tutoreita.

Toisen jakson alussa loka-marraskuussa kokoonnutaan uusien tutoreiden kanssa. Tutorit tekevät alkuitsearviointin ja tapaamisessa kartoitetaan myös tutoreiden vapaat palkit, jolloin he ovat käytössä tutortoimintaan. Ensimmäisellä tapaamiskerralla luodaan Whatsapp-ryhmä, jonka avulla tutorin tai opettajan tavoittaa nopeasti. Tutorit aloittavat toiminnan tulella mukaan kielten kursseille ja tukikursseille, jossa he auttavat koko ryhmää tai yksittäistä opiskelijaa. Myös yksilötutorointi käynnistyy.

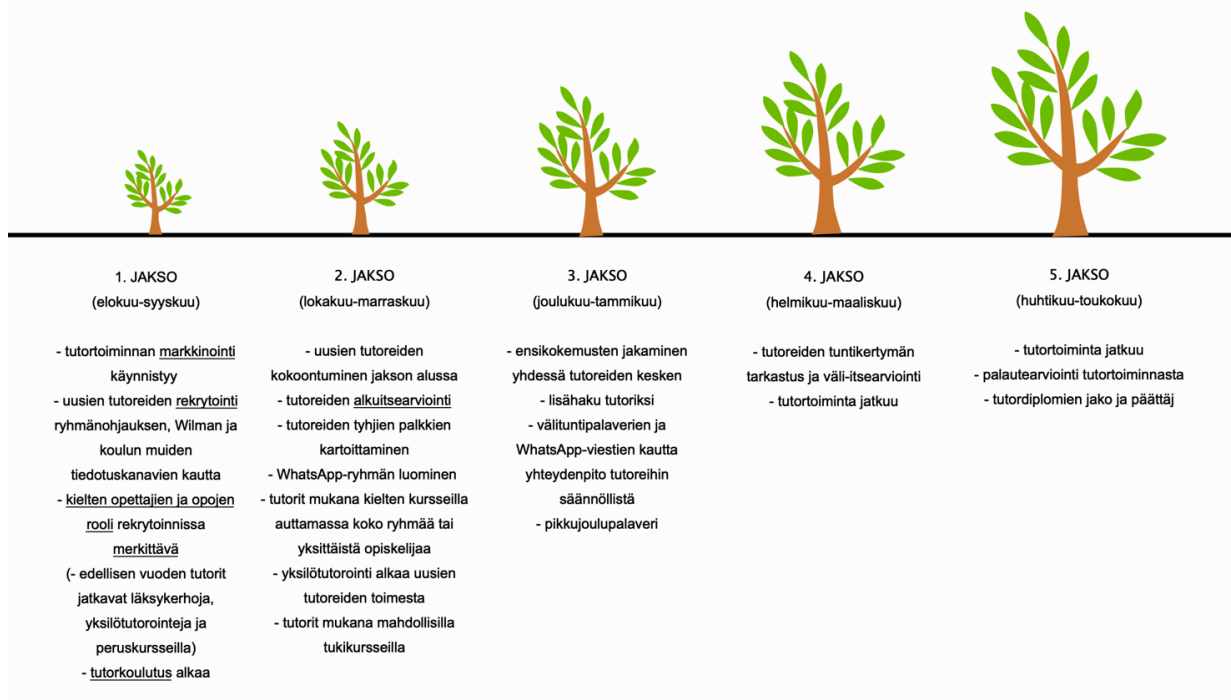
Kolmannessa jaksossa joulutammikuussa kokoonnutaan jakamaan ensikokemuksia. Opettajat pitävät tutoreihin säännöllisesti yhteyttä pitämällä välituntipalavereja ja Whatsapp-viestien avulla. Tässä vaiheessa järjestetään vielä lisähaku tutoriksi, että saadaan kaikki halukkaat mukaan toimintaan. Tutoreiden kanssa pidetään pikkujoulu, jossa jaetaan kokemuksia ja arvioidaan kuluneen syksyn toimintaa.

Neljännän jakson aikana helmi-maaliskuussa tutortoiminta jatkuu oppitunneilla, tukikursseilla ja opiskelijoille tarjotaan myös yksilötutorointia ja läksykerhoa (helpdesk). Tutoreiden tuntikertymä tarkastetaan ja tutorit tekevät väli- ja itsearviointin.

Viidennessä jaksossa huhti-toukokuussa tutortoiminta jatkuu samalla tavalla kuin edellisessäkin jaksossa. Tutoreiden kanssa järjestetään palautearviointi ja päättäjäiset. Ne tutorit, jotka ovat saaneet tuntikertymän täyteen, saavat tutordiplomin. Jos tunnit eivät vielä tule täyteen, niitä on mahdollista kerryttää seuraavankin lukuvuoden aikana.

KIELITUTORTOIMINTA

Schildtin lukio - Gradia Jyväskylä



8. Muita mahdollisuuksia

Tutortoiminta koulun omia resursseja hyödyntäen on helposti toteutettavissa kaikkialla Suomen lukioissa. Yliopistokaupungeissa ja niiden läheisyydessä tutortoiminta voi saada myös lisäulottuvuuden korkeakoulu yhteistyön kautta. Jyväskylän yliopiston kielipreppaajat ovat olleet osallisena Erityisesti lukiossa - hankkeessamme toimimalla ylioppilaskirjoituksiin kertaavien opiskelijoiden tukena. Koulussamme järjestettiin englannin ja ruotsin ylioppilaskokeeseen valmistava paja, jonka vetäjinä toimivat koulumme kielten opettajien lisäksi Jyväskylän yliopiston aineenopettajaksi opiskelevia opiskelijoita. Yliopisto-opiskelijat työskentelivät omatoimisesti opettajien määrittämässä puitteissa, ja heidän pajaansa osallistui opiskelijoita, joiden tavoitteet ylioppilaskokeessa olivat hyvin erilaiset. Pajatoiminnassa otettiin huomioon etenkin erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat, joille pienryhmäopetus toimi tehokkaana kertaustapana ennen kirjoituksia. Aiemmin kielipreppaajat ovat toimineet myös yksilöohjauksessa etenkin niiden opiskelijoiden kanssa, joille kielten kurssien ja ylioppilaskokeen läpäiseminen on haastavaa.

Muita mahdollisuuksia tutortoiminnan toteuttamiselle tarjoavat jo olemassa olevat virtuaaliset videoneuvottelualustat, esimerkiksi Microsoft Teams, Google Meet, Skype ja Zoom. Kevät 2020 toi tullessaan poikkeukselliset olosuhteet kaikelle opiskelulle ja edellytti lähiopetuksen muuttamista verkko-opetukseksi. Tämä tilanteen sanelema digiloikka luo mahdollisuudet myös etätutoroinnille, jossa tutor ja tutoroitava kohtaavat jonkin videoneuvottelualustan kautta. Tutorit voivat jatkossa tarjota mm. läksyäpua ja koekertausapua paikasta riippumatta.

9. Loppusanat

Työskentely valtakunnallisessa Erityisesti lukiossa -hankkeessa on ollut erittäin antoisaa ja palkitsevaa. Tutortoiminnan suunnitteleminen ja pilotoiminen on luonut käytännöllisen, jatkuvasti kehittyvän ja oppimista tukevan toimintamallin, joka voidaan ottaa osaksi koulun pysyvää toimintakulttuuria. Tutortoiminta ei vaadi koulutuksen järjestäjältä valtavaa taloudellista tai tilaresurssia eikä sen käynnistäminen työllistä opettajia kohtuuttomasti, vaan tarjoaa koko koululle mahdollisuuden kehittää yhteisöllisyyttä ja opiskelijatuntemusta toiminnalla, jonka hyöty erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille on merkittävä.

Tutortoiminnan suunnittelu ja käynnistäminen tuo luonnollisesti eri oppiaineet yhteen, sillä samaa toimintamallia voidaan hyödyntää mm. niin kieli- kuin matemaattisissa aineissa. Yhteissuunnittelun avulla toiminnasta on lyhyessäkin ajassa mahdollista hioa valmis, käytännöllinen paketti, jolla heikoimmin menestyvät oppijat saadaan tuen piiriin. Yhteistyö erityisopettajan kanssa tuo toimintaan oman erinomaisen lisänsä, sillä hänen osaamisensa jakaminen aineenopettajille ja tutoreille kehittää heidän pedagogisia valmiuksiaan tukea erilaisista oppimis- ja keskittymisvaikeuksista kärsiviä lukiolaisia. Taloudellisen paineen alla kamppailevien koulutuksenjärjestäjien kannattaa siis ehdottomasti hyödyntää tämä jo olemassa oleva voimavara.